

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Quod nobis 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

vendo verò hoc nodo variè occupantur. Sed verior eorum sententia est, qui existimant, quòd de probatione viri hic dicitur, idem tacite repetitum cenferi in muliere; ut hic sensus sit: Si mulier negat desponsationem, vir è contrà asserat, quòd tunc viro incumbat probatio: si vir neget, & mulier è diverso affirmet, quòd hoc casu mulieri probatio incumbat. Et sic facilè hic textus con-

ciliatur cum iuribus suprà allegatis. Atque hæc interpretationem communiter à Dd. recepram esse testantur Panorm. & Præpositus hîc. Addit tamen Panorm. quòd licet ea aliquatenus impropria videatur, tamen ut vitetur absurditas & minus violetur communis juris regulæ, idèò rectè ad hanc interpretationem decurri, argumento cap. Cum dilectus sup. De consus.

In Cap. Quod nobis 2.

SUMMARI A.

1. Ecclesia nominem constringit stare matrimonio à se clandestinè contracto.
2. Ecclesia non iudicat de occultis.
3. Clam contrahens & postea palam, cogendus ad observationem posterioris matrimonii.

Sententia hujus Cap. hæc est, quòd nemo constringatur ab Ecclesia stare matrimonio clam à se contracto. Si tamen contrahentes illud publicè voluerint, recipit illud Ecclesia, tamquam publicè contractum: nisi justum impedimentum obsistat, puta consanguinitatis, affinitatis, vel simile.

2 Prioris membri hæc ratio est, quòd Ecclesia, id est, Ecclesiasticus iudex non iudicat de occultis, c. unico sup. *Vt Ecclesiastica benef. sine diminut. confer. & can. Erubescant* 32, *distinct.* Imò magis clam contrahentes, si cohabitaverint, separandi sunt ab Ecclesia; eò quod Canones præsumant nullum inter eos contractum esse matrimonium, quod facti est, sed adulterium, contubernium, stuprum, vel fornicationem, *per text. in can. Alter* 3 xxx. q. 5, † Ut hinc rectè sequatur, eos, qui prius matrimonium clam contraxerunt, & postea cum alio aliave matrimonio palam sive publicè, cogendos esse non ad prioris matrimonii, sed ad posterioris observationem: non quòd per posterius matrimonium sublatum sit prius, sed quòd de priore matrimonio legitimè fides fieri non possit Ecclesiæ, propter defectum probationis: posterius verò matrimonium legitimè probatione nitatur. Atque idcirco de qua re cognoscit iudex, de eà quoque pronuntiat, l. *De quare* 74, *D. De iudiciis.*

Sed obiicies, cum posterius matrimonium reuera nullum sit, propter prius matrimonium, s. *penult. sup. De sponsal.* quâ ratione Ecclesia potest

test approbare matrimonium posterius? ane Ecclesia ad peccandum quemquam cogit, vel invitatur? Minimè. Imò perpetua Canonum sententia est, potius debere nos omnia mala perpeti, quam ut peccato assentiamur, *can. 3, xxxi. qu. 5, can. Lotharius xxxi. qu. 2, & cap. Sacris sup. De iis qua vi metusvè causa, cum nullum malum peccato gravius sit, vel ipso teste Aristotele, Ethicor. lib. 3, c. 1.*

Sed responderetur, id necessariò fieri ab Ecclesia, id est, Ecclesiastico iudice. Etenim iudex de qua re cognovit, de eadem pronuntiare cogitur, ut jam dictum est: quæ tamen pronuntiatio iudicis non eam vim habet, ut quis contra conscientiam teneatur ei parere, sed tantum, ne aliter pronuntians iudex videatur officio suo defuisse. Quo fit, ut, etsi iudex per censuram excommunicationis velit contrahentem adstringere ad observationem posterioris matrimonii, non idèò tamen ille contra conscientiam suam teneatur parere iudici, sed humiliter sustinebit excommunicationem, *per text. in c. Inquisitioni* 44, *inf. De sent. excomm.* Neque enim qui in foro exteriori excommunicatus est, eo ipso statim cenferi debet excommunicatus in interiore foro, id est, coram Deo, si aliàs iusta causa eum excuset; sicut eleganter docet D. Hieronymus: Si quis, inquit, non rectè iudicio eorum, qui præsumunt Ecclesiæ, depellatur & foras mittatur, si ipse non ante exiit, hoc est, si non ita egit, ut mereretur exire, nihil læditur in eo, quòd non rectè iudicio ab hominibus videtur expulsus. Et ita fit, ut interdum ille, qui foras mittitur, intus sit, & ille foris, qui intus retineri videtur. *text. est in can. Si quis non rectè* xxiv. *quæst. 3, facit text. in can. Quid obest* 40, c. *Si quis cum seq. xi. q. 3, Quod latius examinat Did. Covarr. in c. Alma mater p. 1, §. 7, num. 5, De sentent. excom. lib. 6, ubi & eleganter docet, excommunicatum injustè, id est, per errorem (ut & hoc nostro casu) non privari communibus & generali-*

bus suffragiis Ecclesiæ Catholicæ. Etenim Ecclesia, inquit, non censetur velle quemquam injustè tantà læsione afficere, sed magis secundum veritatem conformare se divino iudicio, *facit can. Illud planè x1 q. 3.*

Quod ad alterum membrum textus nostri attingit, videlicet matrimonium clam contractum,

si à contrahentibus postea publicetur, recipi ab Ecclesia, hanc rationem habet, quòd ex confessione partium jam constet Ecclesiæ, in eorum matrimonium esse contractum. Jure igitur recipit Ecclesia hujusmodi matrimonium tamquam legitimum probatum confessione partium, *l. Post rem 56, D. De re jud.*

In Cap. ultimum.

SUMMARIUM.

1. Matrimonia clandestina quomodo prohibita.
2. Matrimonium contrahendum cur prius denuntietur in Ecclesia.
3. Nuptia incesta qua.
4. Nuptias incestas contrahentium bona ipso jure amittuntur.
5. Nec opus est sententiã condemnatoriã judicis, sed de claratoriã tantum.
6. Pœna hæc confiscationis an in quibuslibet incestis nuptiis locum habeat?
7. Eadẽm pœnã afficitur presbyter, qui tali matrimonio interfuit.
8. Matrimonii denuntiatio trina ex præscripto Conc. Trid.
9. Ea an & ubi omitti possit.
10. Causarum matrimonialium iudex legitimus est Episcopus.
11. Matrimonii contractus in facie Ecclesiæ celebratus.
12. Matrimonii Sacramentum qualiter subiiciatur juri humano.
13. Matrimonium absque denuntiatione celebratum est clandestinum.
14. Matrimonia præsumpta per Conc. Trid. abrogata.
15. Sponsalia de futuro clam contracta tenent.
16. Coram quo Parocho sponsi vel sponsa, matrimonium contrahi debeat.

HOC Cap. est Innocentii III. in generali Concilio Lateranensi, triaque continet. Primò prohibet matrimonium contrahi inter quartum cognationis & affinitatis gradum. Deinde interdicit matrimonia clandestina. Tertio formam præscribit matrimonii inveniendi, pœnasque adicit, si secus factum fuerit.

Quod ad primum attinet, eius explicationem renuicemus *ad c. Non debet 8, inf. De consang. & affinitate.*

Quo ad secundum, huius interdictionis rationes reddimus supra *ad Rubr. hujus 1.* Sed cum à jure prohibita sint matrimonia clandestina, per hunc text. nost. cui supra eod. *ad c. 2.* diximus, ad eã ea valere, quòd per posterius matrimonium subsequens illis minimè derogetur: contra juris regulam, quã jubetur ea, quæ contra jus fiunt, pro incestis haberi, *cap. Qua contra jus De R. I. lib. 6, & l. Non dubium 5, C. De legib.* nec enim prohibitio legis esse & carere debet, *can. Vides dist. 10.* Respondetur, hanc juris regulam tunc obtinere, ubi lex simpliciter aliquid prohibet, manendo intra limites prohibitionis. Aliud, si ulterius progrediatur lex, contrarium scilicet factum expressè vel tacitè sustinendo: ut in clandestino matrimonio, quod licet à jure Canonico improbetur, tamen ab eodem tacitè sustinetur, sicut constat *ex d. c. 2.* Idem evenit in matrimonio contracto post votum simplex castitatis emissum, *c. Rursus 0, sup. Qui Clerici vel vorvent. & c. unico De voto & voti redempt in 6.* item in sententia durius & sub conditione lata à iudice, *l. Pelagatorum 7, §. ad tempus D. De interd. & relegat. l. Maru 9, §. sed enim D. De pœnis, & l. 1, §. biduum D. Quando appelland. sit.* Ubi in Glof. vide plura exempla, in quibus idẽd, ut jam dictum est, à prædicta juris regula disceditur, quòd lex non maneat intra terminos prohibitionis, sed factum permittat. Ac proinde de his rectè dicitur: Quòd multa fieri prohibeantur, quæ tamen facta tenent, *per text. in c. Ad Apostolicam 16, sup. De regularib.*

Quantum concernit formam matrimonii inveniendi, hæc præscribitur hoc cap. nostro, videlicet; cum matrimonium contrahendum est, denuntietur prius per presbyterum in Ecclesia; adjecto termino competente, intra quem cuilibet liberum sit ad impediendum matrimonium obicere consanguinitatem, affinitatem, vel aliud impedimentum canonicum. Non minùs tamen & ipsi Parocho incumbit de tali impedimento dis-